

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за жовтень 2023 року

ЗМІСТ

Перелік уживаних скорочень	4
I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	5
1. Оподаткування	5
1.1. Правові позиції судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	5
1.1.1. Про ставку рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України	5
1.2. Правові позиції колегій суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	7
1.2.1. Про підстави звільнення платника від виконання податкових обов'язків	7
1.2.2. Про принцип презумпції правомірності рішень платника податків	8
1.2.3. Про врахування доводів та наданих для їх підтвердження доказів під час розгляду справи в суді	10
2. Митна справа	12
2.1. Про визначення ставки акцизного податку для товару, класифікованого імпортером у товарній позиції згідно з УКТ ЗЕД 2206 00 39 00	12
II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	15
1.1. Про правову природу наказів органів місцевого самоврядування про занесення об'єктів до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини та наказів Міністерства культури України про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України	15
1.2. Про пріоритет спеціального правила тимчасової дії, яке закріплене у прикінцевих положеннях нормативно-правового акта, перед загальним правилом, дія якого не обмежена в часі, щодо регулювання однакових правовідносин	17
1.3. Про поширення Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» на правовідносини у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів	20
1.4. Про оскарження абзацу сьомого пункту 3 глави 4 розділу IX Кодексу газорозподільних систем	23
1.5. Про обмеження ведення господарської діяльності в першій зоні округу санітарної охорони курортів	25
1.6. Про повноваження обласних рад після введення в Україні воєнного	

	стану та утворення військових адміністрацій	28
III.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	31
1.1.	Про неповажність обставини для відстрочки надання судом відповіді на інформаційний запит особи щодо судової справи	31
1.2.	Про умови розгляду питання про недовіру сільському голові на сесії ради без попереднього розгляду такого питання постійною комісією	33
1.3.	Про спосіб реалізації особою права на отримання безоплатної вторинної правової допомоги	36

Перелік уживаних скорочень

БК України	– Бюджетний кодекс України
ГУ ДПС	– Головне управління Державної податкової служби
Департамент	– Департамент охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)
Державний реєстр	– Державний реєстр нерухомих пам'яток України
Держмитслужби	– Державна митна служба України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
КМУ	– Кабінет Міністрів України
КП	– Комунальне підприємство
Мінкультури	– Міністерство культури та інформаційної політики України
Мінюст	– Міністерство юстиції України
ПБАТ	– Публічне акціонерне товариство
ПК України	– Податковий кодекс України
ПрАТ	– Приватне акціонерне товариство
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1. Оподаткування

1.1. Правові позиції судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1.1.1. Про ставку рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України

Порівняння наслідків підвищення ставок рентної плати за користування радіочастотним ресурсом для відповідних суб'єктів господарювання, зокрема для платника податків (додаткове податкове навантаження як чинник, що призводить до зменшення активів) з фіскальним та соціальним ефектом, на досягнення якого це було направлено, зокрема в частині реального забезпечення виконання функцій держави (збалансування бюджету і забезпечення видатків на оборону, соціальний захист населення в складних економічних умовах фактичної військової агресії), – свідчить на користь висновку, що підвищення ставок рентної плати не порушило норми Конституції України, було пропорційним у відповідній ситуації щодо втручання держави у право власності платників податків, для яких був встановлений обов'язок сплатити до бюджету додаткові кошти, а також забезпечило баланс між публічними та приватними інтересами. Про вимушеність такого заходу з боку держави свідчить і така обставина, як тимчасовий характер норми пункту 1 підрозділу 9-3 розділу XX Податкового кодексу України (до 31 грудня 2020 року включно)

26 вересня 2023 року Верховний Суд у складі у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДПС у м. Києві на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 22 липня 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 листопада 2021 року у справі № 640/7520/21 за позовом ТОВ «Аеро Телеком» до ГУ ДПС у м. Києві про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатом перевірки встановив порушення платником порядку заповнення звітності з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України, оскільки було застосовано ставку в розмірі 45,83 грн за 1 МГц, замість визначеної в підрозділі 9-3 розділу XX Перехідних положень ПК України ставки – 458,30 грн за 1 МГц. Платник указав, що ставку рентної плати було збільшено всупереч установленому Податковим кодексом України порядку, тому що оскаржуване рішення порушує принцип стабільності податкового законодавства.

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що донарахування платнику рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України за ставкою, визначеною Законом

України від 16 січня 2020 року №466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», суперечить статті 27 БК України та принципу стабільності, закріпленому в статті 4 ПК України, як одному з ключових засад податкового законодавства, який застосовується безвідносно до виду податку / збору.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення в частині задоволення позовних вимог про збільшення податкового зобов'язання з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України й ухвалив в цій частині нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог. Оскаржувані судові рішення у частині задоволених позовних вимог щодо застосування штрафних (фінансових) санкцій було скасовано, а справу в цій частині направлено на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Норми підпункту 4.1.9 пункту 4.1 статті 4 ПК України не скасовують дію норми, якою встановлено / змінено податок / збір та/або будь-який елемент податку / збору і яка встановлена законом, що прийнятий пізніше, ніж за шість місяців до початку бюджетного періоду, у якому запроваджується податок / збір та/або зміни будь-якого елементу податку / збору. Колізії між такою нормою та принципом стабільності немає, оскільки принцип стабільності застосовується в системному зв'язку з іншими принципами податкового законодавства. Така норма не застосовується лише тоді, коли вона суперечить принципу верховенства права в контексті права платника на мирне володіння майном.

Порівняння наслідків підвищення ставок рентної плати за користування радіочастотним ресурсом для відповідних суб'єктів господарювання, зокрема для платника (додаткове податкове навантаження як чинник, що призводить до зменшення активів) з фіскальним та соціальним ефектом, на досягнення якого це було направлено, зокрема, в частині реального забезпечення виконання функцій держави (збалансування бюджету і забезпечення видатків на оборону, соціальний захист населення в складних економічних умовах фактичної військової агресії), – свідчить на користь висновку, що підвищення ставок рентної плати не порушило норми Конституції України, було пропорційним у відповідній ситуації щодо втручання держави у право власності платників, для яких був встановлений обов'язок сплатити до бюджету додаткові кошти, а також забезпечило баланс між публічними та приватними інтересами. Про вимушеність такого заходу з боку держави свідчить і така обставина, як тимчасовий характер норми пункту 1 підрозділу 9-3 розділу XX ПК України (до 31 грудня 2020 року включно).

У межах цих правовідносин не було свавілля з боку контролюючого органу, яким було б завдано платнику індивідуального та надмірного тягара, оскільки дії контролюючого органу щодо прийняття повідомлення-рішення відповідають нормам ПК України зі змінами, внесеними Законом України від 16 січня 2020 року № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей

у податковому законодавстві», прийнятим органом законодавчої влади з отриманням балансу публічних і приватних інтересів.

Зважаючи на конституційні засади визначення меж законодавчого регулювання податкових правовідносин і враховуючи відсутність свавільного втручання в права платника у зв'язку з прийняттям Закону України від 16 січня 2020 року № 466-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», платник мав сплачувати рентну плату за жовтень 2020 року за ставкою, встановленою підрозділом 9-3 розділу ХХ ПК України.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 26 вересня 2023 року у справі № 640/7520/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114137481>

1.2. Правові позиції колегій суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1.2.1. Про підстави звільнення платника від виконання податкових обов'язків

З огляду на системний аналіз положень Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29 липня 2022 року № 225, його прийняття зумовлено необхідністю підтвердження платниками можливості чи неможливості своєчасного виконання податкового обов'язку щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності тощо. Метою такої процедури є забезпечення платників, які постраждали від збройної агресії російської федерації, від негативних наслідків у зв'язку з об'єктивною неможливістю виконати свої податкові обов'язки щодо своєчасного подання звітності, сплати податків тощо

04 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Компанія „Дніпроавіасервіс“» на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 21 квітня 2023 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 06 липня 2023 року у справі № 160/19575/22 за позовом ТОВ «Компанія „Дніпроавіасервіс“» до ГУ ДПС у Дніпропетровській області про визнання протиправним і скасування рішення, зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган прийняв рішення про можливість своєчасного виконання платником податкового обов'язку в частині подання звітності. Платник указав, що територія міжнародного аеропорту, де провадиться господарська діяльність, зазнала значних руйнувань під час ракетних ударів і перебуває під постійною загрозою, тому було подано заяву про відсутність можливості виконання податкового обов'язку через недостатність у юридичної особи фактичних та

економічних можливостей виконувати податкові обов'язки. Платником не надав відповідних доказів на підтвердження вказаної обставини ані до контролюючого органу, ані до суду.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що звертаючись до контролюючого органу із заявою про відсутність можливості виконання податкових зобов'язань, платник мав підтвердити неможливість своєчасного виконання свого податкового обов'язку документами, зазначеними в «Переліку документів, що підтверджують неможливість платника податків – юридичної особи, зокрема щодо своєї філії, представництва, відокремленого чи іншого структурного підрозділу, своєчасно виконати свій податковий обов'язок, у тому числі обов'язок податкового агента» та які б не викликали жодних сумнівів чи зауважень.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Системний аналіз положень Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29 липня 2022 року № 225, вказує на те, що його прийняття зумовлено необхідністю підтвердження платниками можливості чи неможливості своєчасного виконання податкового обов'язку щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності тощо. Метою такої процедури є забезпечення платників, які постраждали від збройної агресії російської федерації, від негативних наслідків у зв'язку з об'єктивною неможливістю виконати свої податкові обов'язки щодо своєчасного подання звітності, сплати податків тощо.

Платник, який у зв'язку із проведенням бойових дій втратив можливість провадити господарську діяльність, отримувати дохід від підприємницької діяльності та/або втратив основні засоби для ведення такої господарської діяльності не може бути притягнутий до відповідальності у зв'язку з невиконанням податкових обов'язків. Для звільнення платника від виконання податкових обов'язків обставини неможливості своєчасного виконання податкового обов'язку мають бути реальними та об'єктивними, а не формальними. Платник має надати вичерпний перелік документів, які підтверджують виникнення обставин, що унеможливають ведення господарської діяльності та виконання податкових обов'язків.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 04 жовтня 2023 року у справі № 160/19575/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113935238>

1.2.2. Про принцип презумпції правомірності рішень платника податків

Сама юридична конструкція норми пункту 56.21 статті 56 Податкового кодексу України дає підстави стверджувати, що презумпція застосовна не лише у ситуації прямої суперечності

норм, але й у будь-якій іншій ситуації невизначеності в процесі правозастосування. Для її застосування необхідно і достатньо виявлення двох або більше альтернативних варіантів правомірної поведінки, з яких обравши найвигідніший для себе, платник почуватиметься захищеним від можливих негативних наслідків як з боку контролюючого органу, так і суду

05 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Група СПЦ» на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 08 грудня 2022 року у справі № 300/2906/22 за позовом ТОВ «Група СПЦ» до Львівської митниці про визнання протиправним і скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган відмовив у поверненні платнику помилково сплаченої суми митного платежу за декларацією. Обґрунтовуючи протиправність такої відмови, платник зазначив, що положення Закону України від 24 березня 2022 року № 2142-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» прямо встановлюють зворотню дію в часі та регулюють правовідносини, які виникли до набрання ним чинності.

Івано-Франківський окружний адміністративний суд рішенням від 08 вересня 2022 року задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що контролюючий орган протиправно відмовив платнику в оформленні та направленні на адресу відповідного органу казначейської служби висновку про повернення з державного бюджету помилково сплаченої суми податку на додану вартість, оскільки платник виконав усі встановлені законом вимоги з метою повернення грошових зобов'язань, помилково сплачених до бюджету.

Восьмий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове, яким відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції постановив, що дія приписів Закону України від 24 березня 2022 року № 2142-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» не поширюється на спірні у цій справі правовідносини. Ці відносини фактично відбулися до дати офіційного опублікування цього Закону (05 квітня 2022 року), згідно з яким обумовлена сума податку на додану вартість є самостійно визначеною, узгодженою платником у поданій 01 квітня 2022 року митній декларації.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судові рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Положення пункту 56.21 статі 56 ПК України установлює шляхи подолання колізій у податкових правовідносинах. Рішення приймається на користь платника, якщо норма цього Кодексу чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі цього Кодексу, або коли норми різних законів чи різних нормативно-правових актів, або коли норми одного і того самого нормативно-правового акта суперечать між собою та припускають неоднозначне / множинне трактування прав

та обов'язків платників або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника, так і контролюючого органу.

Сама юридична конструкція норми пункту 56.21 статті 56 ПК України дає підстави стверджувати, що презумпція застосовна не лише у ситуації прямої суперечності норм, але й у будь-якій іншій ситуації невизначеності в процесі правозастосування. Для її застосування необхідно і достатньо виявлення двох або більше альтернативних варіантів правомірної поведінки, з яких обравши найвигідніший для себе, платник може почуватися захищеним від можливих негативних наслідків як з боку контролюючого органу, так і суду.

Внесені Законом України від 24 березня 2022 року № 2142-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» зміни до підпункту 69.23 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України визначили початок регулювання спірних правовідносин з 01 квітня 2022 року та набрали чинності 05 квітня 2022 року. На недолік нормотворчої техніки вказує наявність неоднозначного тлумачення змісту прав платника, яке полягає у можливості застосування останнім пільги чи з 01 квітня 2022 року (як зазначено в цьому Законі), чи з 05 квітня 2022 року (з моменту набрання цим Законом чинності). Зазначені обставини не повинні негативно впливати на добросовісного платника, який своєчасно та в повному обсязі сплатив податкові зобов'язання і очікував на можливість застосування пільг, як було закріплено внесеними змінами.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 05 жовтня 2023 року у справі № 300/2906/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967135>.

1.2.3. Про врахування доводів та наданих для їх підтвердження доказів під час розгляду справи в суді

Суд має оцінити наявні в контролюючого органу відомості саме у співвідношенні з наявною первинною документацією, надавши перевагу належним письмовим доказам. Підтвердження / непідтвердження обставин проходження контрольно-пропускних пунктів працівниками контрагентів та їхнім автомобільним транспортом (за умови їхньої наявності на підприємстві) може бути враховане судами як доказ реальності / нереальності господарських операцій. Сама собою відсутність таких документів не може бути розцінена як єдина і суттєва підстава для висновку про отримання платником неправомірної податкової вигоди

19 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Східного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 20 січня 2021 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 11 травня 2021 року у справі № 160/5256/19 за позовом ПбАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

до Східного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На переконання контролюючого органу, за результатами перевірки, платник завищив кредит з податку на додану вартість з огляду на недостатню кількість працівників, відсутність / незначну кількість основних засобів, відсутність технічної та матеріальної бази для виконання робіт / надання послуг, неможливість виробництва контрагентами платника товарно-матеріальних цінностей, відсутність фактичних виробників за ланцюгом постачання. Податковий орган також зазначив, що на підприємстві платника діє пропускний режим та обов'язковість оформлення тимчасового пропуску працівникам на територію, але для перевірки не було надано відповідні перепустки. Платник указав, що висновки контролюючого органу про відсутність у контрагентів достатнього обсягу матеріальних та трудових ресурсів для здійснення задекларованого обсягу робіт і поставок ґрунтуються на оцінних судженнях та не підтверджені належними доказами.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що факт вчинення господарських операцій відображений у первинних документах, складених відповідно до вимог Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», до змісту яких у контролюючого органу не було претензій. Суди врахували надані платником списки особистих перепусток працівників підрядних організацій, звітів щодо виданих перепусток, списки тимчасових транспортних перепусток на службовий автотранспорт, а також докази, які вказують на можливість контрагентів виконувати роботи підвищеної небезпеки та застосування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Було взято до уваги надані платником копії зареєстрованих в територіальному органі Держпраці декларацій відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці, а також докази наявності на момент виконання будівельних робіт виданих відповідних ліцензій.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Касаційна скарга має містити доводи, в чому полягає помилка судів попередніх інстанцій під час оцінки доказу як такого, що спростовує позицію контролюючого органу в цій частині.

Сама собою зібрана податкова інформація не є достатньою підставою для висновку про неможливість реального здійснення господарських операцій. Суд має оцінити наявні в контролюючого органу відомості саме у співвідношенні з наявною первинною документацією, надавши перевагу належним письмовим доказам.

Висновок суду має бути вмотивований не лише покликаннями на обставини долучення до матеріалів справи доказів перебування працівників та автомобільного

транспорту контрагентів, а також і оцінкою сукупності наведених сторонами доводів та долучених для їх підтвердження доказів, включаючи надані суду копії перепусток, звітів та списків за перепустками. Підтвердження / непідтвердження обставин проходження контрольно-пропускних пунктів працівниками контрагентів та їхнім автомобільним транспортом (за умови їхньої наявності на підприємстві) може бути враховане судами як доказ реальності / нереальності господарських операцій. Сама собою відсутність таких документів не може бути розцінена як єдина і суттєва підстава для висновку про отримання платником неправомірної податкової вигоди.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 19 жовтня 2023 року у справі № 160/5256/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114369386>.

2. Митна справа

2.1. Про визначення ставки акцизного податку для товару, класифікованого імпортером у товарній позиції згідно з УКТ ЗЕД 2206 00 39 00

Системний аналіз Пояснень до УКТ ЗЕД групи 22 та підпункту 215.3.1 пункту 215.3 статті 215 Податкового кодексу України вказує на те, що з метою оподаткування акцизним податком в рядках третьому та четвертому таблиці законодавець не розрізняє «зброджені напої» та «суміші із зброджених напоїв», «суміші на основі зброджених напоїв» тощо, а об'єднує ці поняття однією назвою – «зброджені напої». Для алкогольних зброджених напоїв з кодом УКТ ЗЕД 2206 00 39 00, які включають і суміші на основі зброджених напоїв, можна застосувати різні ставки акцизного податку: як на рівні 8,02 грн за 1 літр, так і на рівні 11,65 грн за 1 літр. Для визначення правильної ставки акцизного податку щодо конкретного товару (напоїв) з таким кодом УКТ ЗЕД превалюючими є саме його додаткові характеристики, а не деталізація типу напою. Для застосування ставки на рівні 11,65 грн за 1 літр товар має відповідати сукупно усім умовам, наведеним у таблиці в підпункті 215.3.1 пункту 215.3 статті 215 Податкового кодексу України. Якщо товар не відповідає хоча б одній умові, – до нього застосовується ставка акцизного податку на рівні 8,02 грн за 1 літр

24 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Львівської митниці, утвореної як відокремлений підрозділ Держмитслужби, на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 26 жовтня 2021 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 03 травня 2022 року у справі № 380/10416/21 за позовом ТОВ «Регно Італія УА» до Львівської митниці, Держмитслужби про визнання протиправними та скасування карток відмови.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган сформулював вимогу застосувати до імпортованих платником алкогольних напоїв ставку акцизного податку в розмірі 11,65 грн за 1 літр, замість 8,02 грн за 1 літр, на підставі якої платник заявив указаний товар до митного оформлення. Доводячи правильність обраної ставки, платник указав, що застосована контролюючим органом ставка встановлена підпунктом 215.3.1 пункту 215.3 статті 215 Податкового кодексу України для ігристих і газованих вин, що не відповідає номенклатурі та опису імпортованого товару, оскільки платник імпортував суміші на основі зброджених напоїв. Суть спору полягає в перевірці правильності визначення ставки акцизного податку для товару, класифікованого імпортером у товарній позиції згідно з УКТ ЗЕД 2206 00 39 00.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Керуючись положеннями підпункту 4.1.4 пункту 4.1 статті 4 та пункту 56.21 статті 56 Податкового кодексу України, суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що товар, який платник ввозить на митну територію України згідно з кодом УКТ ЗЕД 2206 00 39 00, згадується одночасно у двох позиціях, зазначених у підпункті 215.3.1 пункту 215.3 статті 215 ПК України, щодо яких встановлені різні ставки акцизного податку: 11,65 грн за 1 літр – для товару із зазначеним кодом (вина ігристі та вина газовані, зброджені напої); 8,02 грн за 1 літр – для товару «суміші із зброджених напоїв та суміші на основі зброджених напоїв». Оскільки платник імпортує суміші зі зброджених напоїв та суміші на основі зброджених напоїв, а не вина ігристі, вина газовані та/чи зброджені напої, акцизний податок за ввезений товар потрібно сплачувати згідно зі ставкою 8,02 грн за 1 літр.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення в частині задоволених вимог про визнання протиправними та скасування карток відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення. Було ухвалено нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог в цій частині. Верховний Суд скасував оскаржувані судові рішення в частині задоволених позовних вимог про визнання протиправними та скасування карток відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення які стосуються товарів, імпортованого у жерстяних банках, ввезеного наливом у цистерну об'ємом 20 000 літрів. У цій частині справу було направлено на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Системний аналіз Пояснень до УКТ ЗЕД групи 22 та підпункту 215.3.1 пункту 215.3 статті 215 ПК України вказує на те, що з метою оподаткування акцизним податком в рядках третьому та четвертому таблиці законодавець не розрізняє «зброджені напої» та «суміші із зброджених напоїв», «суміші на основі зброджених напоїв» тощо, а об'єднує ці поняття однією назвою – «зброджені напої». Тому будь-які алкогольні зброджені напої (включаючи суміші на їхній основі або їхні суміші), які не належать до позицій 2203–2205, підпадають під узагальнене визначення «зброджені напої».

Конструкція підпункту 215.3.1 пункту 215.3 статті 215 ПК України побудована таким чином, що для визначення ставки акцизного податку всю алкогольну продукцію, яка підлягає класифікації в межах товарних позицій 2204, 2205, 2206 згідно з УКТ ЗЕД, можна розподілити на таку: (1) у якій вміст етилового спирту має повністю ферментне (ендогенне) походження; (2) під час виготовлення якої етиловий спирт додається. Превалюючим для визначення ставки акцизного податку має бути код товару згідно з УКТ ЗЕД (який вказує на вид товару [напою]) та наведені додаткові характеристики товару / продукції, які впливають на обрання відповідної ставки.

Для алкогольних зброджених напоїв з кодом УКТ ЗЕД 2206 00 39 00, які включають і суміші на основі зброджених напоїв, можна застосувати різні ставки акцизного податку: як на рівні 8,02 грн за 1 літр (загальна норма), так і на рівні 11,65 грн за 1 літр (спеціальна норма). Колізія між цими нормами відсутня. Платник не має права обрати загальну норму для оподаткування акцизним податком, коли існують підстави для застосування спеціальної норми. Для визначення правильної ставки акцизного податку щодо конкретного товару (напоїв) з таким кодом УКТ ЗЕД превалюючими є саме його додаткові характеристики, а не деталізація типу напою.

Обов'язковими умовами для застосування загальної ставки акцизного податку на рівні 8,02 грн за 1 літр (у сукупності) є: (1) відсутність у цій нормі спеціальної ставки акцизного податку для напою; (2) товар належить до одного з кодів УКТ ЗЕД, які входять до позицій 2204, 2205 або 2206 (вина та інші зброджені напої без додання етилового спирту в іншому місці не зазначені; вина та інші зброджені напої з доданням етилового спирту); товар має такі характеристики: (3) тип напою – вина, вермути та будь-які інші зброджені напої (зокрема, суміші зі зброджених напоїв та суміші на основі зброджених напоїв), (4) фактична міцність яких вища за 1,2 відсотка об'ємних одиниць етилового спирту, але не вища за 22 відсотки об'ємних одиниць етилового спирту.

Застосування спеціальної ставки у розмірі 11,65 грн за 1 літр вимагає, щоб товари відповідали низці класифікаційних ознак, які стосуються як хіміко-біологічних властивостей, так і технологічних вимог транспортування імпортованого товару: (1) товар відповідає одному з кодів УКТ ЗЕД 2204 10, 2204 21 06 00, 2204 21 07 00, 2204 21 08 00, 2204 21 09 00, 2204 29 10 00, 2205 10 10 00, 2205 90 10 00 або 2206 00 39 00; товар має такі характеристики: (2) тип напою – вина ігристі та вина газовані, зброджені напої, вина (напої) ароматизовані ігристі (газовані), (3) фактична міцність яких вища за 1,2 відсотка об'ємних одиниць етилового спирту, але не вища за 15 відсотків об'ємних одиниць етилового спирту, за умови що (4) етиловий спирт, який міститься у готовому продукті, має повністю ферментне (ендогенне) походження, які (5) розливаються у пляшки, закорковані спеціальними пробками для таких напоїв типу «гриб», що утримуються на місці за допомогою стяжок або застібок, та/або мають надмірний тиск, спричинений наявністю діоксиду вуглецю у розчині на рівні не менше 1 бар при температурі 20°C. П'ята умова дозволяє як сукупність, так і альтернативу у класифікації товару за способом фасування (напій розлитий у пляшки, закорковані спеціальними пробками для таких напоїв типу

«гриб») та/або фізичними властивостями (мають надмірний тиск, спричинений наявністю діоксиду вуглецю у розчині). Тому вказана ставка акцизного податку підлягає застосуванню в разі відповідності напою всім іншим умовам і якщо він розлитий не у пляшки, а в іншу тару, але має надмірний тиск, спричинений наявністю діоксиду вуглецю у розчині на рівні не менше 1 бар при температурі 20°C.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 24 жовтня 2023 року у справі № 380/10416/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114524086>.

II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

1.1. Про правову природу наказів органів місцевого самоврядування про занесення об'єктів до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини та наказів Міністерства культури України про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України

Накази органів місцевого самоврядування про занесення об'єктів до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини та накази Міністерства культури України про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України є індивідуально-правовими актами.

24 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міністерства культури та інформаційної політики України на рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 20 квітня 2018 року та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 19 вересня 2018 року у справі №826/15864/17 за позовом ПрАТ "Поділ", ТОВ "Арес", ТОВ "Холдінг-Сервіс" (далі – позивачі, товариства) до Департаменту охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Міністерства культури та інформаційної політики України (далі – відповідно Департамент, Мінкультури, відповідач 1, відповідач 2) про визнання протиправними та скасування наказів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Спір у цій справі виник щодо дотримання процедури надання будівлі, співвласниками якої є позивачі, статусу пам'ятки архітектури місцевого значення та стосувався правомірності наказу Департаменту "Про занесення до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини міста Києва" від 26 червня 2015 року № 10/31-15 (далі – наказ Департаменту) та наказу Мінкультури "Про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України" від 29 грудня 2016 року № 1273 (далі – наказ Мінкультури).

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням від 20 квітня 2018 року, залишеним без змін постановою Київського апеляційного адміністративного суду від

19 вересня 2018 року, позов задовольнив. Суди виходили з того, що під час оцінки повноти облікової документації, яка мала бути надана відповідачу 2 для занесення об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (далі – Державний реєстр), застосуванню підлягають положення пункту 3 Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року № 1760, які діяли на час внесення подання відповідачем 1 та підготовки висновку Експертної комісії з розгляду питань занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру. Вони передбачали обов'язковість надання Мінкультури облікової документації, що включає паспорт об'єкта культурної спадщини та довідки про майнову цінність об'єкта культурної спадщини. Проте, такі документи надано не було.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, рішення окружного та постанову апеляційного – скасував, ухвалив нове рішення, яким у задоволенні позову відмовив.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зауважив, що ключовим правовим питанням, що постало у цій справі, є правова природа спірних наказів Департаменту та Мінкультури як нормативно-правових актів чи індивідуально-правових актів.

Оцінюючи правову природу наказу Департаменту, Судова палата виходила з того, що цей наказ:

1) адресований конкретним органам у сфері охорони культурної спадщини (пам'яток). Саме такі органи реалізують законодавчо встановлені обов'язки Київської міської державної адміністрації (далі – КМДА) щодо виявленого об'єкта культурної спадщини, а саме: вносять об'єкт до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини міста Києва (далі – Перелік), виготовляють та зберігають наукову та іншу документацію щодо виявленого об'єкта культурної спадщини тощо;

2) не містить загально-обов'язкових правил поведінки. Внесення об'єкту до Переліку є підставою для виникнення охоронних правовідносин щодо такого об'єкта. Однак вони виникають не з самого наказу, а з його реалізації, тобто внесення об'єкта культурної спадщини до Переліку, та з огляду на прямі вимоги статті 37 Закону України «Про охорону культурної спадщини»;

3) стосується конкретної життєвої ситуації – виявлення нового об'єкту культурної спадщини та внесення його до Переліку. Наказ не регулює невизначену кількість тотожних випадків, а тому не має ознак нормативності;

4) розрахований на одноразове застосування. Наказ вичерпав дію після включення об'єкта до Переліку, шляхом реального виконання. Внесення об'єкта культурної спадщини до Переліку породжує у нього спеціальний юридичний статус, визначений законом;

5) видано КМДА як правозастосовним, а не нормотворчим органом. КМДА виконує функції, покладені на неї пунктом 2.4. Порядку обліку об'єктів культурної спадщини, затвердженого наказом Міністерства культури України від 11 березня 2013 року № 158, де зазначається, що, зокрема, на КМДА покладено обов'язок з виявлення

об'єктів культурної спадщини, а також вчинення іншої дії щодо такого об'єкту (складання облікової картки, короткої історичної довідки тощо).

З огляду на наведене наказ Департаменту є правозастосовним індивідуальним актом.

Зважаючи на зміст правових норм та оцінюючи правову природу наказу Мінкультури, Судова палата взяла до уваги, що цей наказ:

1) містить індивідуально-конкретні приписи, а саме внесення конкретних об'єктів до Державного реєстру, поінформування власників об'єктів про таке внесення. На підставі цього наказу у власників об'єктів культурної спадщини виникають обов'язки відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини». Водночас, наказ не встановлює правових норм (загальнообов'язкових правил поведінки);

2) адресований конкретним органам у сфері охорони культурної спадщини (пам'яток), а також власникам об'єкта. З огляду на специфіку діяльності у сфері охорони культурної спадщини (наділення органів відповідними правами та обов'язками у цій сфері), наказ не може бути виконаний будь-якими іншими особами, крім указаних у наказі. Власників об'єктів інформують про виникнення додаткових прав та обов'язків щодо належного їм об'єкта (наприклад, укладення охоронного договору), однак тільки з моменту занесення належних їм об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру;

3) не створює будь-яких обов'язків або прав, у тому числі охоронних, для третіх осіб. Наказ є підставою для внесення об'єкта до Державного реєстру. Набуття об'єктом статусу пам'ятки є підставою для виникнення прав та обов'язків власників та інших осіб, передбачених законодавством про охорону культурної спадщини;

4) регулює конкретну життєву ситуацію – внесення об'єкта до Державного реєстру;

5) не розрахований на багаторазове застосування, а вичерпав свою дію після внесення об'єкта до Державного реєстру, шляхом реального виконання.

З огляду наведене, наказ Мінкультури є правозастосовним індивідуальним актом.

Щодо суті спору, то Верховний Суд дійшов висновку, що відповідачі діяли правомірно в межах законодавства, чинного на час ухвалення рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 жовтня 2023 року у справі № 826/15864/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114524085>

1.2. Про пріоритет спеціального правила тимчасової дії, яке закріплене у прикінцевих положеннях нормативно-правового акта, перед загальним правилом, дія якого не обмежена в часі, щодо регулювання однакових правовідносин

За наявності у нормативно-правовому акті загального правила щодо регулювання правовідносин, дія якого не обмежена в часі, а також спеціального правила тимчасової дії, яке закріплене у прикінцевих положеннях та по іншому регулює такі ж

правовідносини - в період дії тимчасової норми загальне правило не підлягає застосуванню

05 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 06 грудня 2018 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 лютого 2019 у справі № 826/494/18 за позовом ОСОБА_1 до Кабінету Міністрів України, за участю третьої особи - Фонду соціального страхування України, про визнання протиправною та скасування пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1053 «Про перерахування розміру страхових виплат потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, та членам їх сімей» (далі - Постанова № 1053), як винесену без врахування даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 є інвалідом II групи внаслідок трудового каліцтва згідно з актом Н-1 від 16 квітня 2001 року та отримує щомісячні страхові виплати, що підтверджується наданою суду копією пенсійного посвідчення та довідкою Кропивницького відділення Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України у Кіровоградській області від 29 січня 2018 року. Тобто, позивач є суб'єктом правовідносин, у яких застосовується оскаржуваний пункт 1 Постанови № 1053.

Не погоджуючись із затвердженням № 1053 розміром коефіцієнту перерахування сум щомісячних страхових виплат потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, та членам їх сімей, з 1 березня 2018 року та вважаючи такий розмір передчасним, зокрема, у зв'язку з відсутністю даних Державної служби статистики України щодо середньої заробітної плати за 2017 рік, позивач звернувся до адміністративного суду з відповідною позовною заявою.

Рішенням окружного адміністративного суду міста, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Положеннями частини другої статті 37 Закону від 23.09.1999 № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 1105-XIV) передбачено, що перерахування сум щомісячних страхових виплат провадиться також у разі зростання у попередньому календарному році середньої заробітної плати. Таке перерахування провадиться з 1 березня наступного року відповідно до коефіцієнта, затвердженого КМУ на підставі даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Позовні вимоги ОСОБА_1 обґрунтовані тим, що відповідно до вказаної норми права КМУ зобов'язаний затверджувати коефіцієнт, що враховується під час

перерахування сум щомісячних страхових виплат, на підставі даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, про середню заробітну плату у попередньому календарному році.

Пунктом 1 Постанови № 1053 було затверджено коефіцієнт перерахування сум щомісячних страхових виплат потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, та членам їх сімей, з 1 березня 2018 року у розмірі 1, 2.

Позивач зазначив, що станом на грудень 2017 року центральним органом виконавчої влади не були та не могли бути підготовлені дані про зростання середньої заробітної плати у 2017 році.

У зв'язку з цим ОСОБА_1 вважала, що коефіцієнт перерахування сум щомісячних страхових виплат з 1 березня 2018 року у розмірі 1,2 був визначений без дотримання вимог частини другої статті 37 Закону № 1105-XIV.

Разом з тим, 11 жовтня 2017 року набув чинності Закон № 2148-VIII, яким було, зокрема, доповнено розділ VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1105-XIV новим пунктом 10, який передбачає, що у 2018 - 2020 роках перерахування сум щомісячних страхових виплат проводиться з 1 березня, за умови зростання у попередньому календарному році середньої заробітної плати (за даними центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики), відповідно до коефіцієнта, затвердженого КМУ.

Отже, з 11 жовтня 2017 року набули чинності норми права, які тимчасово – на період з 2018 по 2020 роки, змінили підхід до визначення коефіцієнту для перерахування сум щомісячних страхових виплат.

Доводи ОСОБА_1 полягали у тому, що пункт 10 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» не скасовує дію частини другої статті 37 цього ж Закону.

Надаючи правову оцінку зазначеним доводам позивача, суди першої та апеляційної інстанцій обґрунтовано послалися на те, що відповідно до пункту 5 Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки, схвалених постановою колегії Мінюсту від 21 листопада 2000 року № 41, норми тимчасового та локального характеру включаються до прикінцевих положень.

За наявності у нормативно-правовому акті загального правила щодо регулювання правовідносин, дія якого не обмежена у часі, а також спеціального правила тимчасової дії, яке закріплене у прикінцевих положеннях та по іншому регулює такі ж правовідносини - в період дії тимчасової норми загальне правило не підлягає застосуванню.

За загальним правилом КМУ під час затвердження коефіцієнту перерахування сум щомісячних страхових виплат зобов'язаний керуватися частиною другою статті 37 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Разом із тим, пункт 10 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» встановлює

спеціальний тимчасовий порядок затвердження такого коефіцієнту, який підлягає застосуванню протягом визначеного у такому пункті періоду.

Отже, застосування абзацу 1 пункту 10 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1105-XIV протягом 2018-2020 років виключає можливість застосування абзацу 1 частини другої статті 37 цього ж Закону протягом вказаного періоду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 жовтня 2023 року № 826/494/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967137>

1.3. Про поширення Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» на правовідносини у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів

Приписи частини першої статті 2 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», встановлюють, що дія цього Закону поширюється на відносини, пов'язані зі здійсненням державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Водночас частина друга цієї ж статті не містить застережень щодо непоширення дії вищезгаданого Закону на правовідносини у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів.

З огляду на вищезазначене, а також те, що за наведеним у Законі України «Про житлово-комунальні послуги» визначенням виконавець комунальної послуги належить до суб'єктів господарювання, що надають комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору, можна дійти висновку, що Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», поширює свою дію на правовідносини між виконавцем комунальної послуги та споживачем, у тому числі в частині способу здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів у вигляді позапланових заходів контролю (перевірок), порядку та підстав їх призначення, проведення й оформлення результатів

10 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу КП «Теплоенерго» Дніпровської міської ради на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 24 листопада 2022 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 07 березня 2023 року у справі № 160/8898/22 за позовом КП «Теплоенерго» Дніпровської міської ради до Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області про визнання протиправним та скасування припису до акту перевірки від 05.10.2021 Головного управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У період з 29.09.2021 по 05.10.2021 Головним управлінням Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області проведено позапланову перевірку КП «Теплоенерго», про що складено акт від 05.10.2021 за результатами проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб`єктом господарювання вимог законодавства у сфері захисту права споживачів.

У акті перевірки вказано про виявлення таких порушень законодавства, вчинених позивачем, а саме: пункту 2 абзацу сьомого частини третьої статті 10 Закону України від 12.05.1991 № 1023-XII «Про захист прав споживачів» (далі – Закон № 1023-XII) - ціну наданої послуги з тепlopостачання не змінено; пункту 1 частини другої статті 8 Закону України від 09.11.2017 № 2189-VIII «Про житлово-комунальні послуги» (далі – Закон 2189-VIII) - безперервність наданої послуги з тепlopостачання не дотримана; пункту 5 частини другої статті 8 Закону № 2189-VIII - перерахунок не проведено; підпункту 2 пункту 33 постанови КМУ від 27.12.2018 № 1145 «Про затвердження Порядку проведення перевірки відповідності якості надання деяких комунальних послуг та послуг з управління багатоквартирним будинком параметрам, передбаченим договором про надання відповідних послуг» - безперервність надання послуги з постачання теплової енергії не дотримана; підпункту 3 пункту 33 цієї ж постанови КМУ - нормативна температура повітря в житловому приміщенні не дотримана.

До акта перевірки від 05.10.2021 складено припис, адресований директору КП «Теплоенерго», з вимогою усунути зазначені порушення вимог частини третьої статті 10 Закону № 1023-XII, частини другої статті 8 Закону № 2189-VIII, пунктів 29, 32 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та умов договору, укладеного між споживачем та КП «Теплоенерго» Дніпровської міської ради на підставі Типового договору, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630, виявлені під час здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) та зменшити ціну наданої послуги шляхом здійснення перерахунку (перерозподілу) вартості послуги тепlopостачання мешканцям квартири АДРЕСА_1 відповідно до вимог статей 8-11 Закону України від 22.06.2017 № 2119-VIII «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».

Не погодившись із вказаним приписом позивач звернувся до суду.

Об`грунтовуючи підстави позову стосовно проведення у спірних відносинах позапланового заходу державного нагляду (контролю) неналежним (неповноважним) органом та у спосіб, не передбачений законом, Підприємство посилалося на те, що відповідно до частини другої статті 2 Закону України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон) дія цього Закону не поширюється, зокрема, на відносини, що виникають під час здійснення заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням суб`єктами господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Проаналізувавши положення пунктів 2, 5 частини першої статті 1, пункту 2 частини першої статті 5, частини першої статті 6, абзацу третього частини третьої статті 16 Закону № 2189-VIII, а також Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Верховний Суд дійшов висновку, що Держпродспоживслужба та її територіальні органи уповноважені на захист прав споживачів та здійснення відповідно до закону державного нагляду (контроль) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів, зокрема, житлово-комунальних послуг.

Саме така перевірка і була проведена відповідачем у спірних правовідносинах.

Колегія суддів Верховного Суду звернула увагу й на приписи частини першої статті 2 Закону № 877-V, яка встановлює, що дія цього Закону поширюється на відносини, пов'язані зі здійсненням державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Водночас частина друга цієї ж статті не містить застережень щодо непоширення дії вищезгаданого Закону на правовідносини у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за дотримання законодавства про захист прав споживачів.

З огляду на вищезазначене, а також те, що за наведеним у Законі № 2189-VIII визначенням виконавець комунальної послуги належить до суб'єктів господарювання, що надають комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору, колегія суддів констатувала, що на спірні у цій справі правовідносини поширює свою дію Закон № 877-V, у тому числі в частині способу здійснення державного нагляду (контролю) за дотримання законодавства про захист прав споживачів у вигляді позапланових заходів контролю (перевірок), порядку та підстав їх призначення, проведення й оформлення результатів.

Окремо колегія суддів Верховного Суду підкреслила, що у спірних правовідносинах відповідачем здійснювався державний нагляд (контроль) саме за дотриманням законодавства про захист прав споживачів, а тому безпідставними є твердження Підприємства про те, що воно, будучи ліцензіатом в сфері надання послуг з енергетики, не могло бути перевірено.

Доповнюючи такі мотиви, колегія суддів відзначила і те, що законодавство не містить заборон стосовно неможливості здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів житлово - комунальних послуг щодо ліцензіатів в сфері надання послуг з енергетики, які є виконавцями послуги з тепlopостачання на підставі відповідного договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 жовтня 2023 року № 160/8898/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114062816>

1.4. Про оскарження абзацу сьомого пункту 3 глави 4 розділу IX Кодексу газорозподільних систем

За своїм змістом абзац сьомий пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ фактично передбачає відповідальність за відмову побутового споживача від встановлення лічильника газу.

Наслідком такої відмови є визначення фактичного об'єму спожитого (розподіленого/поставленого) природного газу за граничними об'ємами споживання природного газу населенням.

До внесення змін, абзац сьомий пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ передбачав, що такі наслідки застосовуються до побутових споживачів, які не забезпечені лічильником газу, однак не містив конкретизації яким саме лічильником газу має бути незабезпечений побутовий споживач.

Після внесення змін та доповнення абзацу сьомого пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ словами «(індивідуальним або загальнобудинковим)» аналіз його змісту вказує на те, що відповідачем таким чином конкретизовано, яким саме лічильником газу (індивідуальним або загальнобудинковим) має бути незабезпечений побутовий споживач, який відмовляється від його встановлення.

Фактично, в розумінні абзацу сьомого пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ, після внесення оскаржуваних змін, побутові споживачі, чії будинки обладнані загальнобудинковим лічильником газу, вважаються такими, що забезпечені лічильниками газу, що своєю чергою виключає можливість застосування до них передбачених цим абзацом наслідків.

Таким чином, внаслідок внесення змін оскаржуваною постановою звужено перелік суб'єктів, до яких можуть бути застосовані санкції, передбачені абзацом сьомим пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ

10 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 31 січня 2018 року та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 11 квітня 2018 року у справі № 826/1413/17 за позовом ОСОБА_1 до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, треті особи: ОСОБА_2 , ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7, ОСОБА_8 про визнання незаконним і таким, що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили та визнання нечинним в окремі частині Кодексу газорозподільних систем, а саме в частині слів «... або загально будинковим», які містяться в абзаці сьомому пункту 3 глави 4 розділу IX цього кодексу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач є споживачем газу.

Постановою від 11.08.2016 № 1418 «Про затвердження змін до деяких постанов НКРЕКП» відповідачем було внесено зміни до абзацу сьомого пункту 3 глави 4 розділу IX Кодексу газорозподільних систем, а саме в абзац сьомий після слів «лічильником газу» доповнити словами «(індивідуальним або загальнобудинковим)», а після слів «об'єм спожитого (розподіленого/поставленого) природного газу» доповнити словом «(алокація)».

Отже, після внесених змін абзац сьомий пункт 3 глави 4 розділу IX Кодексу газорозподільних систем викладено в наступній редакції:

«Якщо побутовий споживач, який не забезпечений лічильником газу (індивідуальним або загальнобудинковим), відмовляється від його встановлення за рахунок Оператора ГРМ (що підтверджується актом про порушення, складеним відповідно до вимог глави 5 розділу XI цього Кодексу), фактичний об'єм спожитого (розподіленого/поставленого) природного газу (алокація) по побутовому споживачу за відповідний календарний місяць визначається за граничними об'ємами споживання природного газу населенням, визначеними у додатку 15 до цього Кодексу.»

Не погодившись з такими змінами до Кодексу газорозподільних систем, позивач звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позовні вимоги задоволено.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове судове рішення – про відмову у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Предметом оскарження у цій справі є постанова відповідача від 11.08.2016 № 1418 лише в частині доповнення абзацу сьомого пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ словами «...або загальнобудинковим».

За своїм змістом абзац сьомий пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ фактично передбачає відповідальність за відмову побутового споживача від встановлення лічильника газу.

Наслідком такої відмови є визначення фактичного об'єму спожитого (розподіленого/поставленого) природного газу за граничними об'ємами споживання природного газу населенням.

До внесення змін, які є предметом оскарження у цій справі, абзац сьомий пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ передбачав, що такі наслідки застосовуються до побутових споживачів, які не забезпечені лічильником газу, однак не містив конкретизації яким саме лічильником газу має бути незабезпечений побутовий споживач.

Після внесення змін та доповнення абзацу сьомого пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ словами «(індивідуальним або загальнобудинковим)» аналіз його змісту вказує на те, що відповідачем таким чином конкретизовано, яким саме лічильником

газу (індивідуальним або загальнобудинковим) має бути незабезпечений побутовий споживач, який відмовляється від його встановлення.

Фактично, в розумінні абзацу сьомого пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ, після внесення оскаржуваних змін, побутові споживачі, чії будинки обладнані загальнобудинковим лічильником газу, вважаються такими, що забезпечені лічильниками газу, що своєю чергою виключає можливість застосування до них передбачених цим абзацом наслідків.

Таким чином, внаслідок внесення змін оскаржуваною постановою звужено перелік суб'єктів, до яких можуть бути застосовані санкції, передбачені абзацом сьомим пункту 3 глави 4 Розділу IX Кодексу ГРМ.

Приймаючи оскаржувану постанову, відповідач не посилив та в інший спосіб не змінив існуючих санкцій за відмову побутових споживачів від встановлення лічильників газу і нових санкцій за таку відмову не запровадив.

Також прийняття оскаржуваної постанови не призвело до зміни правил постачання, обліку та розрахунку спожитого газу, які б своєю чергою призвели до сплати споживачем за той газ, який він не спожив, чи до інших додаткових фінансових обтяжень.

Верховний Суд підкреслив, що внесення таких змін відповідає визначеній Законом України від 16 червня 2011 року № 3533-VI «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» меті запровадження повного комерційного (приладового) обліку природного газу та здійснення контролю за використанням ресурсів імпортованого природного газу і природного газу власного видобутку.

За таких обставин, не можна визнати обґрунтованими висновки судів першої та апеляційної інстанцій щодо незаконності оскаржуваної постанови відповідача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 жовтня 2023 року у справі № 826/1413/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114097608>

1.5. Про обмеження ведення господарської діяльності в першій зоні округу санітарної охорони курортів

У першій зоні округу санітарної охорони курортів ведення господарської діяльності є обмеженим як за видами діяльності так і за суб'єктами, які таку діяльність здійснюють. Зокрема, не заборонена діяльність, пов'язана з охороною природних лікувальних властивостей і відпочинком населення. Проте здійснювати таку діяльність можуть лише санаторно-курортні заклади різних форм власності, створені у встановленому законодавством порядку

18 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Трускавецької міської ради Львівської області на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 4 серпня 2021 року на постанову Вінницького апеляційного адміністративного суду від 14 травня 2018 року у справі № 1.380.2019.005250 за позовом ТОВ «Парк Резорт

Сервіс Плюс» (далі - ТОВ «Парк Резорт Сервіс Плюс») до Трускавецької міської ради Львівської області про визнання незаконним та скасування рішення Трускавецької міської ради від 30.07.2019 року про відмову в наданні дозволу на виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Згідно виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, основним видом економічної діяльності позивача - ТОВ «Парк Резорт Сервіс Плюс», є надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

15.07.2019 ТОВ «Парк Резорт Сервіс Плюс» подало до Трускавецької міської ради Львівської області заяву про надання дозволу на виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки орієнтованою площею 0,0480 га по бульвару Торосевича, 5 у м. Трускавці для обслуговування нежитлової будівлі громадської вбиральні, пов'язаної з експлуатаційним режимом та охороною природних і лікувальних факторів курорту Трускавець. До заяви долучено графічний матеріал з вказанням місця розташування земельної ділянки.

Рішенням Трускавецької міської ради Львівської області від 30.07.2019 «Про відмову в наданні дозволу на виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки на бульварі Торосевича, 5 в м. Трускавці», відмовлено ТОВ «Парк Резорт Сервіс Плюс» в наданні дозволу на виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки орієнтованою площею 0,0480 га на бульварі Торосевича, 5 для обслуговування нежитлової будівлі громадської вбиральні, пов'язаної із експлуатаційним режимом та охороною природних і лікувальних факторів курорту Трускавець, у зв'язку з невідповідністю місця розташування цієї земельної ділянки вимогам законів (Закону України від 5 жовтня 2000 року № 2026-III «Про курорти» (далі - Закон №2026-III), Закону України від 16 червня 1992 року № 2456-XII «Про природно - заповідний фонд України» (далі - Закон № 2456-XII), Земельному Кодексу України), оскільки земельна ділянка знаходиться в межах 1-зони санітарної охорони мінеральних джерел та в межах парку - пам'ятки садово - паркового мистецтва місцевого значення, який включений в мережу територій і об'єктів природно - заповідного фонду Львівської області.

Не погодившись із вказаним рішенням, позивач звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду задоволенні позову відмовлено.

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення окружного адміністративного суду скасовано. Ухвалено нове рішення про задоволення позову.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив в силі, змінивши його мотивувальну частину.

ОЦІНКА СУДУ

З метою санітарної охорони курортів, збереження природних властивостей наявних лікувальних ресурсів, запобігання забрудненню, пошкодженню та передчасному виснаженню цих ресурсів у межах курорту встановлюється округ санітарної (гірничо-санітарної) охорони (стаття 27 Закону № 2026-III).

Статтею 31 вказаного Закону визначено, що округ санітарної охорони поділяється на три зони: перша зона (зона суворого режиму); друга зона (зона обмежень); третя зона (зона спостережень).

Правовий режим першої зони встановлений статтею 31 Закону № 2026-III яка регламентує, що зона суворого режиму охоплює місця виходу на поверхню мінеральних вод, території, на яких розташовані родовища лікувальних грязей, мінеральні озера, лимани, вода яких використовується для лікування, пляжі, а також прибережну смугу моря і прилеглу до пляжів територію шириною не менш як 100 метрів.

На території першої зони (зони суворого режиму) забороняється: користування надрами, не пов'язане з використанням природних лікувальних ресурсів, розорювання земель, провадження будь-якої господарської діяльності, а також інші дії, що впливають або можуть вплинути на розвиток небезпечних геологічних процесів, на природні лікувальні фактори курорту та його екологічний баланс; прокладення кабелів, у тому числі підземних кабелів високої напруги, трубопроводів, інших комунікацій; спорудження будь-яких будівель та інших об'єктів, не пов'язаних з експлуатаційним режимом та охороною природних і лікувальних факторів курорту; скидання дренажно-скидних та стічних вод; влаштування стоянок автомобілів, пунктів їх обслуговування (ремонт, миття тощо); влаштування вигребів (накопичувачів) стічних вод, полігонів рідких і твердих відходів, полів фільтрації та інших споруд для приймання та знешкодження стічних вод і рідких відходів, а також кладовищ і скотомогильників; проїзд автотранспорту, не пов'язаний з обслуговуванням цієї території, використанням родовищ лікувальних ресурсів або природоохоронною діяльністю; постійне і тимчасове проживання громадян (крім осіб, які безпосередньо забезпечують використання лікувальних факторів).

Верховний Суд зазначив, що аналіз норм Земельного Кодексу України у взаємному зв'язку з нормами Закону № 2026-III свідчить про те, що останній є спеціальним законом, який регулює правовідносини, щодо яких виник спір у цій справі. Тому колегія суддів Верховного Суду прийшла до висновку, що у першій зоні округу санітарної охорони курортів ведення господарської діяльності є обмеженим як за видами діяльності так і за суб'єктами, які таку діяльність здійснюють. Зокрема, не заборонена діяльність, пов'язана з охороною природних лікувальних властивостей і відпочинком населення. Проте здійснювати таку діяльність можуть лише санаторно-курортні заклади різних форм власності, створені у встановленому законодавством порядку.

Судами встановлено, що земельна ділянка по бульвару Торосевича, 5 у м.Трускавець, на якій розташована нежитлова будівля громадської вбиральні, належна позивачу, знаходиться в межах першої санітарної зони охорони джерел мінеральних вод та є комунальною власністю територіальної громади м. Трускавця.

Встановлено, що основним видом економічної діяльності позивача є надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна. Отже, Товариство не є санаторно-курортним закладом.

Відповідно, у правовідносинах, щодо яких виник спір, позивач не може здійснювати в межах першої санітарної зони охорони джерел мінеральних вод будь-якої діяльності, зокрема і пов'язаної з функціональним призначенням належного йому нерухомого майна.

За таких обставин відмова Трускавецької міської ради Львівської області ТОВ «Парк Резорт Сервіс Плюс» в наданні дозволу на виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки є правомірною, про що правильно зазначив суд першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 жовтня 2023 року № 1.380.2019.005250 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114269812>

1.6. Про повноваження обласних рад після введення в Україні воєнного стану та утворення військових адміністрацій

Ні Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», ні Закон України «Про правовий режим воєнного стану», ні жоден інший акт законодавства, не містять приписів про те, що повноваження відповідної обласної та/або районної ради припиняються автоматично за умов введення в Україні воєнного стану та утворення відповідно до закону військових адміністрацій.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» у будь-якому випадку не передбачає саме припинення повноважень обласних, районних рад, а лише встановлює, що такі (повністю або частково) можуть бути тимчасово, в межах визначеного цим законом строку, передані тимчасовим державним органам - військовим адміністраціям. Після закінчення встановленого законом строку, впродовж якого виконання повноважень обласних, районних рад покладається на військові адміністрації, такі повноваження поновлюються і надалі реалізуються цими радами у визначеному законом порядку.

Обласні ради після введення в Україні воєнного стану продовжують виконувати свої повноваження, надані їм Конституцією України, вищевказаним Законом та іншими законами України, до виникнення передбачених законом підстав для їх передання відповідним військовим адміністраціям. Утворення таких тимчасових державних органів Президентом України не є самостійною і достатньою підставою для припинення повноважень обласних, районних рад у період дії воєнного стану

18 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Управління комунального майна Чернігівської обласної ради на рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 03 січня 2023 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 23 травня 2023 року у справі № 620/7714/22 за позовом Управління комунального майна Чернігівської обласної ради до Управління адміністративних послуг Чернігівської міської ради, Державного реєстратора відділу державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Управління адміністративних

послуг Чернігівської міської ради, третя особа - КП «Надра Чернігівщини» Чернігівської обласної ради в особі голови ліквідаційної комісії, про визнання протиправним та скасування рішення від 22.09.2022 про відмову у державній реєстрації в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, прийняте державним реєстратором відділу державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Управління адміністративних послуг Чернігівської міської ради (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

16.09.2022 на одинадцятій сесії Чернігівської обласної ради восьмого скликання прийнято рішення «Про припинення юридичної особи комунального підприємства «Надра Чернігівщини» Чернігівської обласної ради шляхом ліквідації».

21.09.2022 головою ліквідаційної комісії згідно з наказом позивача від 20.09.2022 «Про здійснення заходів з ліквідації комунального підприємства «Надра Чернігівщини» Чернігівської обласної ради», для проведення державної реєстрації «Внесення рішення засновників (учасників) юридичної особи або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи в результаті її ліквідації» до Управління адміністративних послуг Чернігівської міської ради було подано відповідну заяву.

22.09.2022 позивачем отримано рішення державного реєстратора про відмову у державній реєстрації в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, оскільки за результатами розгляду поданих документів державний реєстратор встановив, що вони суперечать вимогам Конституції та законів України.

Не погодившись із вказаним рішенням, позивач звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Ухвалюючи таке судове рішення, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив з того, що згідно з правовим режимом воєнного стану, визначеним Законом України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» (далі – Закон № 389-VIII), реалізовані позивачем у спірних відносинах повноваження на час дії воєнного стану здійснює Чернігівська обласна військова адміністрація, яка підпорядковується начальнику.

Крім цього суди відзначали, що на час дії воєнного стану та упродовж установленого законом строку управління об'єктами спільної власності територіальних громад району та/або області здійснює начальник військової адміністрації.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій, а справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Проналазівавши норми Конституції України, Закону № 389-VIII, Закону України 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон № 280/97-ВР), Верховний Суд відзначив, що ані Закон № 280/97-ВР, ані Закон № 389-VIII, ані жоден інший акт законодавства, яким регламентовані спірні у цій

справі правовідносини, не містять приписів про те, що повноваження відповідної обласної та/або районної ради припиняються автоматично за умов введення в Україні воєнного стану та утворення відповідно до закону військових адміністрацій.

Більше того, частиною другою статті 9 Закону № 389-VIII визначено, що в умовах воєнного стану органи місцевого самоврядування здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України, цим та іншими законами України.

Окрему увагу колегія суддів Верховного Суду акцентувала й на тому, що Закон № 389-VIII у будь-якому випадку не передбачає саме припинення повноважень обласних, районних рад, а лише встановлює, що такі (повністю або частково) можуть бути тимчасово, в межах визначеного цим законом строку, передані тимчасовим державним органам - військовим адміністраціям. Після закінчення встановленого законом строку, впродовж якого виконання повноважень обласних, районних рад покладається на військові адміністрації, такі повноваження поновлюються і надалі реалізуються цими радами у визначеному законом порядку.

Тобто обласні ради після введення в Україні воєнного стану продовжують виконувати свої повноваження, надані їм Конституцією України, вищевказаним Законом та іншими законами України, до виникнення передбачених законом підстав для їх передання відповідним військовим адміністраціям. Утворення таких тимчасових державних органів Президентом України не є самостійною і достатньою підставою для припинення повноважень обласних, районних рад у період дії воєнного стану.

В обсязі встановлених судами попередніх інстанцій обставин, підтверджених доказами, відсутні підстави стверджувати про те, що у правовідносинах, у яких виник спір у справі, яка розглядається, Указ Президента України від 24.02.2022 № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій», у тому числі Чернігівської обласної військової адміністрації, видано у зв'язку з тим, що Чернігівська обласна рада припинила свої повноваження згідно із законом, або її сесія не була скликана у встановлені Законом № 280/97-ВР строки.

Це дозволяє стверджувати, що вищевказаний Указ було видано Президентом України саме для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку. Іншого зі змісту цього документа не вбачається.

З установлених судовим розглядом цієї справи обставин та нормативного - правового регулювання спірних відносин вбачається й те, що у цьому випадку Чернігівська обласна рада після введення в Україні воєнного стану продовжила виконання наданих їй Конституцією та законами України повноважень, а утворена Президентом України Чернігівська обласна військова адміністрація діяла на цій території паралельно й у межах наданих їй Законом 389-VIII повноважень, здійснювала керівництво у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку.

У зв'язку з вищенаведеним колегія суддів Верховного Суду вирішила, що суди попередніх інстанцій дійшли помилкового висновку про те, що повноваження Чернігівської обласної ради, реалізовані нею під час прийняття рішення від 16.09.2022 «Про припинення юридичної особи комунального підприємства «Надра

Чернігівщини» Чернігівської обласної ради шляхом ліквідації», припинились з огляду на введення в Україні воєнного стану та утворення згідно з Указом Президента України Чернігівської обласної військової адміністрації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 жовтня 2023 року № 620/7714/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114269637>

III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

1.1. Про неповажність обставини для відстрочки надання судом відповіді на інформаційний запит особи щодо судової справи

Тимчасове призупинення публічного доступу до Реєстру, сервісів «Стан розгляду справ» та «Список справ, призначених до розгляду» не є обставиною непереборної сили, оскільки Печерський районний суд міста Києва, як суд першої інстанції, у провадженні якого перебуває справа, інформацію про яку запитував позивач у своєму запиті, має доступ до цієї справи у паперовому вигляді, а тому може надати позивачу запитувані ним відомості без звернення до вказаних Реєстру та сервісів. Відтак у силу вимог частини 6 статті 22 Закону № 2939-VI наведена обставина не може бути підставою для відстрочки надання відповіді на запит

05 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Печерського районного суду міста Києва на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 15 липня 2022 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 28 листопада 2022 року у справі № 380/7479/22 за позовом до Печерського районного суду міста Києва про визнання протиправною відстрочку Печерського районного суду міста Києва у задоволенні запиту позивача та зобов'язання надати запитувану інформацію.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач надіслав на електронну адресу Печерського районного суду міста Києва запит на доступ до публічної інформації, в якому просив повідомити інформацію по конкретній судовій справі.

Листом від 27.04.2022 відповідач повідомив особу про те, що з метою запобігання загрози життю та здоров'ю суддів та учасників судового процесу у період воєнного стану, публічний доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень (далі - Реєстр), сервісів «Стан розгляду справ» та «Список справ, призначених до розгляду» тимчасово призупинено. З урахуванням вказаного та на виконання рішення Ради суддів України від 25.03.2022 №11, Печерським районним судом міста Києва відстрочено надання відповіді на запит до закінчення строку дії воєнного стану.

Рішеннями судів попередніх інстанцій позов задоволено частково.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Зазначені в частині другій статті 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» події, зокрема, такі як збройний конфлікт, ворожі атаки, загальна військова мобілізація, військові дії, оголошена та неоголошена війна тощо є надзвичайними та невідворотними обставинами (обставинами непереборної сили), що відповідно до частини шостої статті 22 Закону №2939-VI можуть зумовлювати відстрочку в задоволенні запиту на інформацію.

Введений в Україні воєнний стан згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 №64/2022 є обставиною непереборної сили в розумінні частини 6 статті 22 Закону № 2939-VI.

Відповідно до положень частини третьої статті 34, частини другої статті 64 Конституції України, статті 6 Закону № 2939-VI право на доступ до інформації в умовах воєнного стану може підлягати обмеженням, перш за все, для захисту інтересів національної безпеки та територіальної цілісності держави.

При цьому на можливість належного опрацювання запитів і надання запитуваної інформації впливають заходи, передбачені, зокрема, статтею 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», що їх вживають органи державної влади, органи місцевого самоврядування та інші розпорядники публічної інформації в умовах правового режиму воєнного стану.

У зв'язку із цим своєчасність розгляду запитів на публічну інформацію може залежати від багатьох чинників, зокрема, адресата, якому надісланий запит, режиму його роботи та наявності технічних можливостей опрацювати кореспонденцію (засобів комунікації, інтернету), наближення установи до місць проведення бойових дій, характеру запитуваної інформації тощо.

Ураховуючи наведені міркування, колегія суддів Верховного Суду вважала обґрунтованими висновки судів попередніх інстанцій про те, що сам факт запровадження воєнного стану в Україні, без обґрунтування неможливості вчинення тих чи інших дій у строки, передбачені законом, у зв'язку із його запровадженням, не може вважатись поважною причиною відкладення вчинення таких дій чи не вчинення їх взагалі.

У цій справі відповідач відстрочив позивачу надання відповіді на його запит, у зв'язку із тим, що публічний доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень, сервісів «Стан розгляду справ» та «Список справ, призначених до розгляду» тимчасово призупинено. Водночас відповідач відстрочив надання відповіді на запит до закінчення строку дії воєнного стану в Україні.

На погляд Верховного Суду, тимчасове призупинення публічного доступу до Реєстру, сервісів «Стан розгляду справ» та «Список справ, призначених до розгляду» не є обставиною непереборної сили, оскільки Печерський районний суд міста Києва, як суд першої інстанції, у провадженні якого перебуває справа, інформацію про яку запитував позивач у своєму запиті, має доступ до цієї справи

у паперовому вигляді, а тому може надати позивачу запитувані ним відомості без звернення до вказаних Реєстру та сервісів. Відтак у силу вимог частини б статті 22 Закону № 2939-VI наведена обставина не може бути підставою для відстрочки надання відповіді на запит.

З огляду на викладене та мотиви прийнятого відповідачем рішення, а також зважаючи на продовження роботи Печерського районного суду міста Києва в умовах воєнного стану, колегія суддів Верховного Суду дійшла висновку, що застосування відповідачем у цьому випадку інструменту відстрочки на весь час дії воєнного стану в Україні, з урахуванням загальної рекомендації судам, висловленої Радою суддів України на початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, не було виправдано причинами, що об'єктивно унеможлиблювали надання запитуваної інформації у встановлений законом строк або становили загрозу національній безпеці.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 жовтня 2023 року № 380/7479/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967128>

1.2. Про умови розгляду питання про недовіру сільському голові на сесії ради без попереднього розгляду такого питання постійною комісією

Проект рішення про висловлення недовіри сільському голові та дострокове припинення її повноважень був внесений під час сесії після самоусунення сільського голови від виконання обов'язків, відмови поставити на голосування питання про включення до порядку денного додаткових питань, в тому числі щодо заслуховування звіту сільського голови, та залишення нею сесійної зали засідань.

Текстом статті 47 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що постійні комісії розглядають питання щодо кандидатур, які пропонуються до затвердження радою, а не стосовно посадових осіб, повноваження яких припиняються.

Таким чином урахуваючи те, що всі депутати проголосували «за» (одноголосна більшість голосів депутатів), а постійні комісії сільської ради є її органом і складаються з депутатів цієї ради, то відсутність попереднього погодження проекту спірного рішення постійною комісією не може бути безумовною підставою для його скасування, оскільки в даному випадку є: 1) цілеспрямований намір і вагома причина для прийняття такого рішення; 2) підставність та очевидність даного рішення, на думку ради, має під собою певні юридичні підґрунтя; 3) вирішення означеного питання є виключною компетенцією депутатів ради та належить до її дискреційних повноважень.

03 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 19 січня 2022 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 13 грудня 2022 року у справі № 280/8088/21

за позовом особи до Костянтинівської сільської ради Мелітопольського району Запорізької області про визнання протиправними та скасування рішень; поновлення на посаді; стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач була обрана на посаду голови Костянтинівської сільської ради.

25 серпня 2021 року секретарем сільської ради була подана заява про припинення її повноважень за власним бажанням.

31 серпня 2021 року на черговій вісімнадцятій (18-ій) сесії восьмого (8-го) скликання сільської ради за пропозицією головуючої - голови сільради до порядку денного засідання запропоновано включити питання, що містяться в розпорядженні про скликання сесії, запропоновано проголосувати порядок денний за основу та після прийняття порядку денного сесії за основу ОСОБА_1 запропонувала депутатам надати свої зауваження чи пропозиції для прийняття порядку денного в цілому.

Депутатом ОСОБА_6 під час обговорення порядку денного сесії було запропоновано включити до нього, відповідно до заздалегідь поданої вимоги, додаткові питання.

Разом з тим, позивачем (одноособово) відмовлено у внесенні на розгляд ради цієї пропозиції депутата та оголошена перерва. ОСОБА_1 покинула сесійну залу.

За такої умови депутати склали акт про самоусунення голови сільради від головування у пленарному засіданні та подальшого ведення засідання.

Рішенням сільської ради від 31 серпня 2021 року звільнено особу з посади секретаря Костянтинівської сільської ради.

У зв'язку зі звільненням з займаної посади секретаря сільської ради та відсутністю сільського голови рішенням ради №2 обрано для голосування у пленарному засіданні сесії та подальшого ведення засідання депутата ОСОБА_7.

Від депутатських фракцій внесена вимога про включення до порядку денного питання про недовіру сільському голові та дострокове припинення її повноважень, що було підтримано депутатами під час голосування одноголосно.

За результатами таємного голосування депутатами прийнято рішення №3 «Про недовіру Костянтинівському сільському голові Мелітопольського району Запорізької області ОСОБА_1 та дострокове припинення її повноважень».

Надалі у зв'язку зі звільненням секретаря Костянтинівської сільської ради з займаної посади, на цю посаду запропоновано кандидатуру іншого депутата, за наслідками проведеного голосування відповідачем було прийняте рішення від 31 серпня 2021 року №4 секретарем Костянтинівської сільської ради обрано ОСОБА_8.

Рішеннями судів попередніх інстанцій у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Ключовим питанням даного спору, урахувавши також межі доводів та вимог касаційної скарги, є встановлення тієї обставини, чи прийняте спірне рішення (від

31 серпня 2021 року №3) з дотриманням передбаченої Законом № 280/97-ВР та Регламентом процедури його прийняття.

Відповідно до частин шостої статті 46 Закону № 280/97-ВР, зокрема, у разі немотивованої відмови сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної, обласної ради або неможливості його скликати сесію ради сесія скликається: сільської, селищної, міської ради - секретарем сільської, селищної, міської ради.

Статтею 31 Регламенту Костянтинівської сільської ради Мелітопольського району Запорізької області VIII скликання, затвердженого рішенням цієї ради від 22 грудня 2020 року №6 (далі - Регламент) встановлено, що відкриває, веде і закриває пленарні засідання ради сільський голова. За відсутності сільського голови, або у випадках передбачених цим регламентом, обов'язки головуєчого виконує секретар ради - за посадою або одноразово обраний депутатами головуєчий на засіданні у інших випадках визначених Законом № 280/97-ВР та цим регламентом. На час доповіді, співповіді або виступу у дебатах головуєчого на засіданні, а також під час розгляду питання персонально щодо головуєчого на засіданні ведення засідання доручається іншій особі.

Суди попередніх інстанцій вважали, що відповідачем не порушено положення законодавства в частині ведення (продовження) сесії - секретарем ради за посадою, а після звільнення останнього-головуючим, якого обрали депутати, оскільки сільський голова ОСОБА_1 покинула сесійне засідання недотримавшись передбаченого законодавством способу (не поставила питання на голосування) про перерву в засіданні, перенесення чи закриття 18-ої сесії 8-го скликання.

Колегія суддів погодилась із висновками судів попередніх інстанцій про те, що ведення сесії ради продовжено уповноваженими особами враховуючи винятковість тих обставин, що всупереч Регламенту ради ОСОБА_1 не допустила на розгляд ради пропозиції щодо включення до порядку денного додаткових питань, прийняття радою відповідних рішень, в тому числі одноособово оголосила перерву та засідання ради перенесла на невизначений час, покинувши засідання сесії. За такої умови Радою визначено, що сільський голова ОСОБА_1 самоусунулася від виконання обов'язків головуєчого на сесії, про що депутатами було складено та підписано відповідний акт.

Відповідно до статті 28 Регламенту включенню питання до проекту порядку денного та його винесенню на розгляд пленарного засідання ради для прийняття передуює попередній розгляд цього питання у постійних комісіях ради, до сфери повноважень яких належать ці питання. При прийнятті невідкладних рішень на вимогу сільського голови за погодженням не менше половини зареєстрованих на засіданні депутатів попередній розгляд проекту рішення може не проводитися.

Таким чином, у разі невідкладності внесеного до порядку денного сесії або під час цієї сесії питання рада може прийняти рішення щодо цього питання без його розгляду постійною комісією. Визначення винятковості (невідкладності) таких обставин є виключною компетенцією органу місцевого самоврядування і вона в усіх випадках оцінюється депутатами з урахуванням обставин, що склалися.

Колегія суддів ураховує, що від депутатських фракцій внесена вимога про включення до порядку денного питання про недовіру сільському голові та дострокове припинення її повноважень. За включення до порядку денного сесії цього питання, зміну порядку розгляду питань та розгляд цього питання у форматі таємного голосування депутати проголосували одногосно («за» - 26, «не голосував» - 1).

З огляду на те, що указане питання (про звільнення позивача) виникло безпосередньо під час проведення сесії ради, то колегія суддів вважає, що відповідач міг розглянути пропозицію депутата ОСОБА_6 (розгляд питання про недовіру та дострокове припинення повноважень сільського голови замість заслуховування звіту про діяльність виконавчих органів сільської ради) без попереднього розгляду такого питання постійною комісією.

Проект рішення про висловлення недовіри сільському голові та дострокове припинення її повноважень був внесений під час сесії після самоусунення сільського голови від виконання обов'язків, відмови поставити на голосування питання про включення до порядку денного додаткових питань, в тому числі щодо заслуховування звіту сільського голови, та залишення нею сесійної зали засідань.

Змістом статті 47 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що постійні комісії розглядають питання щодо кандидатур, які пропонуються до затвердження радою, а не стосовно посадових осіб, повноваження яких припиняються.

З огляду на те, що всі депутати проголосували «за» (одноголосна більшість голосів депутатів), а постійні комісії сільської ради є її органом і складаються з депутатів цієї ради, то відсутність попереднього погодження проекту спірного рішення №3 постійною комісією не може бути безумовною підставою для його скасування, оскільки в даному випадку є: 1) цілеспрямований намір і вагома причина для прийняття такого рішення; 2) підставність та очевидність даного рішення, на думку ради, має під собою певні юридичні підґрунтя; 3) вирішення означеного питання є виключною компетенцією депутатів ради та належить до її дискреційних повноважень.

Тож на переконання Верховного Суду суди попередніх інстанцій правильно вирішили спір.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 жовтня 2023 року № 280/8088/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113901610>.

1.3. Про спосіб реалізації особою права на отримання безоплатної вторинної правової допомоги

Гарантування кожного права на правову допомогу в контексті частини другої статті 3, статті 59 Конституції України, як зазначив Конституційний Суд України у рішенні від 30 вересня 2009 року №23-рп/2009, покладає на державу відповідні обов'язки щодо забезпечення особи правовою допомогою належного рівня. Такі обов'язки

обумовлюють необхідність визначення в законах України, інших правових актах порядку, умов і способів надання цієї допомоги. Проте не всі галузеві закони України, зокрема процесуальні кодекси, містять приписи, спрямовані на реалізацію такого права, що може призвести до обмеження чи звуження змісту та обсягу права кожного на правову допомогу.

Невизначення в статті 59 КАС України доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу", як одного з виду документу, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги, не може бути перешкодою для недотримання гарантованого державою згідно статті 59 Конституції України права особи на отримання безоплатної вторинної правової допомоги

19 жовтня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу адвоката Єгорова Євгена Сергійовича на ухвалу Третього апеляційного адміністративного суду від 30 березня 2023 року у справі № 216/1638/23 за позовом Головного управління Державної міграційної служби України в Дніпропетровській області до громадянина Російської Федерації ОСОБА_1 про примусове видворення за межі території України та про затримання та поміщення до пункту тимчасового перебування іноземців.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Третього апеляційного адміністративного суду від 30 березня 2023 року апеляційну скаргу адвоката Єгорова Євгена Сергійовича в інтересах громадянина Російської Федерації ОСОБА_1 на рішення Центрально-Міського районного суду міста Кривого Рогу від 14 березня 2023 року повернуто апелянту.

Повертаючи апеляційну скаргу, суд апеляційної інстанції виходив із того, що її подано неповноважною особою. На підтвердження повноважень адвокатом додано до апеляційної скарги доручення для надання безоплатної вторинної правової допомоги особі, до якої застосовано адміністративний арешт від 14 березня 2023 року №004-40002434. Вказаним дорученням уповноважено адвоката Єгорова Є.С. здійснювати представництво інтересів ОСОБА_1 в органах міграційної служби, а саме, у Центрально-міському відділі Державної міграційної служби України. Натомість на підтвердження повноважень адвоката на представництво інтересів відповідача у Третьому апеляційному адміністративному суді документів не надано, матеріали адміністративної справи не містять.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, скасував ухвалу суду апеляційної інстанції та направив справу до цього ж суду для продовження розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

Статтею 13 Закону №3460-VI встановлено, що безоплатна вторинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг: захист; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах,

органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру.

Пунктом 4 частини першої статті 14 Закону №3460-VI передбачено, що право на безоплатну вторинну правову допомогу згідно з цим Законом та іншими законами України мають особи, до яких застосовано адміністративний арешт, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону.

Повноваження адвоката як представника відповідно до частини четвертої статті 59 КАС України, в редакції, на час подання апеляційної скарги, підтверджуються довіреністю або орденом, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність».

Гарантування кожному права на правову допомогу в контексті частини другої статті 3, статті 59 Конституції України, як зазначив Конституційний Суд України у рішенні від 30 вересня 2009 року №23-рп/2009, покладає на державу відповідні обов'язки щодо забезпечення особи правовою допомогою належного рівня. Такі обов'язки обумовлюють необхідність визначення в законах України, інших правових актах порядку, умов і способів надання цієї допомоги. Проте не всі галузеві закони України, зокрема процесуальні кодекси, містять приписи, спрямовані на реалізацію такого права, що може призвести до обмеження чи звуження змісту та обсягу права кожного на правову допомогу.

Невизначення в статті 59 КАС України доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу", як одного з виду документу, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги, не може бути перешкодою для недотримання гарантованого державою згідно статті 59 Конституції України права особи на отримання безоплатної вторинної правової допомоги.

Згідно зі статтею 2 Закону України від 05 липня 2012 року №5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатура України - недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

З огляду на зазначене, Верховний Суд дійшов висновку, що додавши до апеляційної скарги доручення Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Дніпропетровській області для надання безоплатної вторинної правової допомоги особі, що належить до однієї з категорій, визначених частиною першою статті 14 Закону № 3460-VI, а також копію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, адвокат Єгоров Є.С. належним чином підтвердив свої повноваження. Тому, суд апеляційної інстанції дійшов помилкового висновку, що апеляційну скаргу подано неповноважною особою та повернув її скаржнику.

Твердження суду апеляційної інстанції про те, що вказаним дорученням уповноважено адвоката Єгорова Є.С. здійснювати представництво інтересів особи в органах міграційної служби, а саме, у Центрально-міському відділі Державної

міграційної служби України, є безпідставним, оскільки пункт 2 цього доручення визначає місце зустрічі та місце першого конфіденційного побачення з клієнтом, а не повноваження представництва клієнта в конкретній установі, про що також обґрунтовано зазначив скаржник в касаційній скарзі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 жовтня 2023 року № 216/1638/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114303144>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за жовтень 2023 року / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Київ, 2023. – 40 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua